

unicef
for hvert barn

**For hvert barn,
en mulighet**

UNICEF Norge

UNICEF Norges innspill til partiprogram for stortingsperioden 2025 – 2029

FORSIDE: Barn står utenfor
et telt brukt av UNICEF for å
møte ulike programmessige
nødsbehov innen utdanning, helse,
ernæring og barns beskyttelse.

Afghanistan

© UNICEF/UN0443251/Fazel

Innholdsfortegnelse

03

Oversikt over innhold

05

Forord

06

Familiefattigdom i Norge

08

Langsiktig og effektiv
bistand for verdens barn

10

Global helse

12

Barns rettigheter i klima-
og naturkrisen

16

Barn og unge som flykter
til Norge

Tsjad

© UNICEF/UN0286458/Sang Mooh

Forord

Vi lever i en verden preget av økende politisk uro, stor økonomisk ulikhet og en økning i antall ekstremt fattige. Som verdenssamfunn står vi overfor flere voldelige konflikter, tilbakeslag på kvinners og jenters rettigheter og en presserende klima- og naturkrise. Antall sultne mennesker øker, og aldri før har så mange mennesker vært på flukt og hatt behov for humanitær hjelp.

Klimaendringene fører til økt ekstremvær, flere smittsomme sykdommer og tapte avlinger, som går hardt utover barn og unge. Samtidig øker polarisering og det rapporteres om synkende tillit til beslutningstakere. Midt oppe i dette – barn.

Norske partier og politikere sitter nå med et stort historisk ansvar. Når nye partiprogram skal utformes og forsøkes satt ut i livet, ber vi om politisk vilje til å møte de store utfordringene vi står overfor, fordi det trengs håp og ambisiøs politikk for verdens barn.

UNICEF Norge mener at det finnes løsninger som kan avhjelpe utfordringene vi står overfor. For å hjelpe dere på veien, har vi utformet forslag til tiltak som kan

bidra til å styrke rettighetene til barn og unge.

UNICEF er FNs barnefond og har et spesielt mandat til å passe på at stater ivaretar barns rettigheter. Dette ansvaret tar vi på alvor og dersom dere ønsker treffsikker politikk for barn og unge, deler vi gjerne av vår ekspertise på barnerettighetene.

Vårt ønske er å gjøre alle fremtidige regjeringskonstellasjoner best mulig i å etterleve barnerettighetene, slik at norske myndigheter til enhver tid oppfyller sine forpliktelser.

A handwritten signature in black ink, reading 'Maria G. Bergheim'.

Maria Greenberg Bergheim

Generalsekretær i UNICEF Norge

Familiefattigdom i Norge

VÅRT PARTI VIL

- > Barnetrygden skal dobles og prisreguleres for å sikre at færre barn vokser opp i vedvarende lavinntekt.
- > Satsene for uføretrygd, AAP og sosialhjelp skal økes for å sikre at barnefamilier får en tilstrekkelig inntekt.
- > Sosialtjenesteloven og folketrygdloven skal ha barnets beste som et grunnleggende hensyn slik at vi sikrer barnets rett i møte med NAVs arbeid.
- > Sikre tilstrekkelig barnefaglig kompetanse hos NAV-ansatte, og tydeliggjøre gjennom lovverk ansvaret de har for hele familiens levekår.
- > Gratis SFO/AKS for å sikre at alle barn har muligheten til å gå på SFO/AKS, og at alle foreldre har muligheten til å la barna være der.
- > Sikre at alle barn har muligheten til å gå i barnehagen uten at det går ut over økonomien til familien gjennom å tilby gratis barnehage og et løpende barnehageopptak.
- > Gratisprinsippet i skolen skal etterleves og tydeliggjøres gjennom tilbud om gratis skolemat og leksehjelp.
- > Etablere lokale fritidserklæringer som sikrer at alle barn har mulighet til å delta på fritidsaktiviteter gjennom å tilby gratis fritidstilbud for barn som lever i familiefattigdom.
- > Bostøtten skal styrkes, forenkles og beregnes for 6 måneder for de som har lave inntekter og høye bostgifter.
- > Det skal legges til rette for at barn og unge lyttes til og har mulighet til å påvirke arbeidet med å bekjempe familiefattigdom gjennom å endre høringspraksis innenfor både kommune og stat.
- > NAV-systemet skal være lett å forstå, mer forutsigbart og lettere å bruke for alle.
- > Hensynet til barnets beste skal innarbeides i samtlige relevante sektorspesifikke lover, forskrifter og rundskriv.

Alle barn har rett til å vokse opp i et miljø som sikrer at de får en god utvikling, og myndighetene er forpliktet til å bidra til dette gjennom både rettslige og forvaltningsmessige virkemidler. Barn har også rett til å delta i fritidsaktiviteter, samt rett til skole og helsehjelp.

Vi vet at det kan ha store negative konsekvenser både på kort og lang sikt, når et barn vokser opp i en fattig familie. Barna har blant annet større risiko for dårligere psykisk og fysisk helse, oppleve utenforskap, og gjøre det dårligere på skolen. Dette påvirker igjen hvilke muligheter de har til utdanning og arbeid senere i livet.

“Barn og unge får ikke oppfylt sine rettigheter når de vokser opp i fattigdom.”

Det er viktig at vi ser på det samlede velferdsnivået under ett, ettersom de ulike ytelsene ofte avhenger av hverandre. Spesielt viktig er det å styrke og frede barnetrygden og bostøtten for fremtidige kutt. Videre er det viktig at alle barn i Norge får like god støtte, og at det ikke er forskjeller i tjenestetilbudet mellom kommunene. Vi mener også at søkelyset på barn bør være like stort på alle politikkområder hvor barn berøres, og at barnets beste i enda større grad skal tydeliggjøres som et styrende hensyn. Selv om det er et eksisterende krav etter FNs barnekonvensjon artikkel 3 og Grunnloven § 104 å vurdere dette, vil det

være viktig å også innarbeide hensynet til sektorspesifikk lovgivning. I tillegg til sosialtjenesteloven, bør det også inntas i NAV-loven, folketrygdloven og barnetrygdloven. Det bør også tas med i en slik bestemmelse i relevante rundskriv og interne veiledere.

Dagens trygde- og velferdssystem er komplisert å forstå, og fremstår fragmentert og lite sammenhengende. Omfanget av kontantytelser rettet mot fattige barnefamilier er stort og uoversiktlig, noe som kan føre til at foreldre ikke får ytelser de har krav på. Problemet er størst blant de som går på søknadsbaserte ytelser (bostøtte, sosialhjelp, uføretrygd, AAP), systemet må derfor forenkles.

Langsiktig og effektiv bistand til verdens barn

VÅRT PARTI VIL

- > Bistandsbudsjettet skal økes gradvis og nå 2 % av brutto nasjonalinntekt innen 2029.
- > Sikre et sterkt og velfungerende FN gjennom å sørge for langsiktige avtaler om kjernestøtte til WFP, UNICEF, OHCHR og andre FN-organisasjoner.
- > Doble utdanningsposten på bistandsbudsjettet for å sikre at vi når bærekraftmålene innen utdanning som Norge har forpliktet seg til innen 2030.

“Barn og unge rammes hardest av alle krisene og konfliktene som skjer på én gang.”

Aldri har behovet for humanitær bistand og utviklingshjelp vært større i verden, noe som er godt dokumentert og kommunisert av FN. Det vil ikke være mulig for verdenssamfunnet å nå FNs bærekraftsmål innen 2030 uten et høyt bistandsnivå. I kjølvannet av pandemien bør det være et hovedmål for regjeringen å bidra til å redusere etterslepet i gjennomføringen av målene.

Rekordmange barn lever i konfliktsoner, vi opplever økning i ekstremvær grunnet klimakrisen, angrep på menneskerettigheter og voksende ulikhet. Globalt lever 680 millioner mennesker uten matsikkerhet. Afrikas Horn har en dramatisk tørke og underernæring, og i Somalia er 1,7 millioner i fare for å lide av akutt underernæring i 2024.

“Global læringskrise: Nesten to tredjedeler av 10-åringer anslås å være ute av stand til å lese og forstå en enkel tekst.”

Samtidig ser vi en global læringskrise for barn og unge som har økt under og etter pandemien. Nesten to tredjedeler av 10-åringer anslås å være ute av stand til å lese og forstå en enkel tekst. Uten hastetiltak vil denne globale læringskrisen bli en generasjonskatastrofe. Utdanning og tilgang til skoler bidrar ikke bare et barns læringsreise, men også helhetlig velvære og utvikling, også for de mest marginaliserte og sårbare. Utdanning styrker matsikkerhet og ernæring med skolehelse og skolemat, rent vann og sanitære forhold.

Utdanning fremmer også psykisk helse og trivsel gjennom psykososial støtte og bidrar til forebygging av klimaendringer.

I tillegg gir hvert eneste år med utdanning bedre helse, for alle mennesker.

I tillegg har vi krig og en flyktningsituasjon i Ukraina og en tragisk konflikt og en katastrofal humanitær situasjon på Gaza. I Sudan er rundt 3,5 millioner barn blitt internt fordrevet siden kampene startet i 2023, i tillegg til 2 millioner fordrevet fra tidligere kriser – det er det største antallet internt fordrevne barn i verden.

Det er nå vi skal mobilisere. Som et av verdens rikeste land, som tjener gode penger på eksport av olje og gass, har Norge et viktig ansvar for å bekjempe fattigdom og nød i verden.

“Vi trenger alle – land og FN-organisasjoner – å samles rundt ett FN. Da trenger FN mer kjernestøtte.”

FN har en helt sentral rolle i å bringe verdenssamfunnet sammen om fred og sikkerhet, forme folkeretten og koordinere og arbeide for våre felles bærekraftsmål. Vi trenger et sterkt og velfungerende FN. For at FN og organisasjoner som UNICEF kan nå fram med hjelp til barn i nød, i komplekse og omskiftelige situasjoner, og samtidig oppnå størst langsiktig gevinst for barn, er forutsigbar, flerårig støtte – og særlig kjernestøtten – av avgjørende betydning. Kjernestøtte er den mest effektive formen for bistand og helt sentral for FN-systemets evne til å fungere strategisk, tilpasningsdyktig og effektivt. Kjernestøtten er nødvendig for å gjennomføre FNs ambisjoner om reform.

Et regjeringsoppnevnt utvalg (Sending-utvalget) foreslo i mai 2023 store endringer i innrettingen av norsk bistand. Gitt de globale utfordringene og egen rikdom bør Norge heve ambisjonsnivået på ODA fra 1 % til 2 % av BNI og føre en mer ambisiøs utviklingspolitikk med mål om å øke den samlede utviklingsfinansieringen – fra både offentlig og privat sektor. Utvalget foreslo et tydeligere skille mellom å håndtere fattigdomsreduksjon og de globale utfordringene. Ekspertgruppen foreslår at 0,7 % av BNI skal øremerkes til fattigdomsbekjempelse og nødhjelp (enda mer ved humanitære kriser).

Samtidig foreslås en egen kategori for tiltak for å løse klimakrisen og håndtere andre globale utfordringer. Over tid bør midlene til denne kategorien økes til 0,7 % av BNI. I tillegg bør det private spille en større rolle – og det kan det offentlige påvirke sterkere. Norge bør etablere en ambisjon om å mobilisere private investeringer tilsvarende 0,7% av BNI i utviklingsland. Dette betyr en total ODA på mer enn 2 % av BNI. UNICEF Norge støtter anbefalingene i rapporten.

Global helse

VÅRT PARTI VIL

- > Norge skal ha en internasjonal lederrolle innenfor global helse gjennom å sørge for å være en forutsigbar og stor giver.
- > Støtte til vaksinealliansen Gavi skal opprettholdes slik at verdens barn kan motta livsviktige vaksiner.

Alle barn har rett til den høyest oppnåelige helsestandard og tilgang til helsetjenester. Kampen mot globale helseutfordringer må styrkes i en tid som denne. Helse er avgjørende for å bekjempe fattigdom og ulikhet, og en av de avgjørende innsatsområdene for å sikre barn en god oppvekst og trygge liv.

“God helse er grunnlaget for en god oppvekst og et godt liv– alle barn har rett til et godt helsetilbud”

Helse er ikke en isolert sektor, spesielt ikke helsekriser. Dette så vi tydelig med Covid-19-pandemien, slik den var tverrgående gjennom alle aspekter av samfunnet. Det er vist at helseaspekter er knyttet til så å si alle andre sider av menneskelivet, inkludert alle de

tre søylene i bærekraftig utvikling og bærekraftsmålene – økonomi, sosialt liv og miljø. Globalt helsesamarbeid og styrking av helsesystemer i fattige land bidrar til også til bedre håndtering av helsekriser lokalt og globalt.

67 millioner barn falt ut av vaksinasjonsprogrammet under pandemien, og dette utgjør det største tilbakeslaget på 30 år i verdens vaksinasjonsprogram. I mange land er helseinfrastrukturen dårlig utbygd og muligheten til å for eksempel gjennomføre barnevaksinasjonsprogrammene og vaksinekampanjer tilsvarende dårlig. Det er derfor ikke tilstrekkelig å gjøre vaksiner tilgjengelig, i en del fattige land må man også investere i helseinfrastruktur slik at vaksinasjonsprogrammet kan nå alle, også dem som ikke har fått noen vaksiner (zero-dose-populations).

På verdensbasis dør millioner av barn før de fyller fem år og vi er langt fra å oppfylle bærekraftsmål 3.2 om å innen 2030 utrydde dødsfall som kan forhindres blant nyfødte og barn under 5 år. Disse barna dør ikke fordi vi ikke har verktøyene til å redde dem. Flertallet av dødsfall blant nyfødte skyldes tilstander som kan forebygges og behandles. For å hjelpe til med å stoppe dødsfall blant nyfødte, barn og mødre, må vi alle bidra til å oppfylle løftet om universell helsedekning.

Polio er på fremmarsj i flere land. Hvis vi ikke styrker global innsats mot sykdommen kommer den tilbake for fullt.

Norge har vært stor donor og vist lederskap innen global helse, ikke minst gjennom støtten til vaksinealliansen Gavi, WHO, CEPI, GFF, kampen mot Polio (GPEI), og mange andre organisasjoner og fond.

Barns rettigheter i klima- og naturkrisen

VÅRT PARTI VIL

- > Sikre at barns rettigheter ivaretas i alle beslutninger om klima og miljø.
- > Sørge for at bedrifter ikke forverrer klimaendringene.
- > Gjøre de lovendringer som er nødvendig for å sikre at ingen barn i verden tar skade av norske utslipp.
- > Rapportere jevnlig til FNs Barnekomité om fremskritt i beskyttelsen av barns rett til et rent, sunt og bærekraftig miljø.
- > Sette inn umiddelbare tiltak mot klimaendringene. Dette inkluderer utfasingen av kull, olje og naturgass med overgang til fornybare energikilder, å forbedre luftkvaliteten og sikre tilgang til rent vann, omstille industrielt landbruk og fiskeri for å produsere sunn og bærekraftig mat, samtidig som man beskytter biologisk mangfold.
- > Barn og unge skal involveres og deres meninger skal hensyntas når beslutninger om klima skal tas.
- > Barn og unge som engasjerer seg for klima skal beskyttes.
- > Sikre at barn og unge får tilstrekkelig og adekvat opplæring i klima og klimaendringer, slik at de blir forberedt til å handle, engasjere seg i- og beskytte seg selv mot klimaendringer i fremtiden.
- > Klimafinansieringen skal økes til det beste for verdens barn.

Klimakrisen utgjør ikke bare en trussel mot miljøet; **den er også en direkte barnerettighetskrise som setter barns helse, utvikling og fremtid i fare.** Klimakrisen forsterker og forverrer eksisterende utfordringer, samtidig som den skaper nye. Fra økende naturkatastrofer til tap av biologisk mangfold, endrede matproduksjonsforhold og levevilkår over hele verden – konsekvensene er alvorlige.

Ifølge FNs klimapanel (IPCC) lever mellom 3,3 og 3,6 milliarder mennesker i områder som er spesielt sårbare for klimaendringene. Med stadig hyppigere tørke, lever nå 1 av 3 barn i områder preget av alvorlig vannmangel, som på Afrikas Horn. Dessverre vil klimaendringene forverre denne situasjonen ytterligere, og det er barna som vil lide mest under konsekvensene.

“Klimakrisen er en barnerettighetskrise som truer barns helse, utvikling og fremtid.”

Høsten 2023 lanserte FNs barnekomité en ny kommentar til statene om hva de må gjøre for å sikre barns klimarettigheter. I kommentaren slår for første gang komitéen eksplisitt fast at barn har rett til et rent, sunt og bærekraftig miljø. Komitéen har foretatt en grundig tolkning av medlemsstatenes forpliktelser under FNs barnekonvensjon og konstaterer at Norge har et klimaansvar utover sine landegrenser.

Kommentaren understreker at det haster, og barn må settes i sentrum for øyeblikkelig klimahandling, slik at alle kan ha en levelig fremtid. Vi mener at Norge som fossil stormakt må fortsette å gå foran i arbeidet med å sikre barns rettigheter i beslutninger og internasjonale forhandlinger om klima. Hvis ikke Norge fortsetter å jobbe med ledertrøen på i klimakampen, er det vanskelig å se hvordan andre land skal gjøre det.

“Troen på at vi kan nå klimamålene synker. Vi trenger ambisiøs klimapolitikk som gir barn og unge fremtidshåp.”

Troen på at vi kan nå klimamålene synker blant barn og unge, både nasjonalt og internasjonalt, og et økende antall barn sier at de har lite håp for fremtiden, fordi myndigheter og bedrifter ikke gjør nok for å bekjempe klimaendringene.

Å inkludere barns rettigheter og meninger fører til mer ambisiøs og effektiv klimapolitikk. I tillegg bygger det tillit å involvere barn og unge og ta deres meninger på alvor. I Norge blir vi sett på som best i klassen på dette. Vi har imidlertid fortsatt et stykke å gå med tanke på å se sammenhengen mellom beslutninger om klimaet og barnerettighetene.

Barns rettigheter i klima- og naturkrisen

Barn blir sjeldent involvert i klimaforhandlinger, og deres rettigheter blir ofte oversett i responsen på klimaendringene. Dette må endres. Løsningen på håp- og tillitskrisen vi står i er å involvere barn og unge i utarbeidelsen av kortsiktige og langsiktige klimaeløsninger, samt utarbeide ambisiøs klimapolitikk som viser at det er håp for fremtiden.

Barn lider først og hardest, og det er deres rettigheter som er mest truet. Likevel tar kun 2,4 prosent av klimafinansieringen fra sentrale multilaterale klimafondprosjekter hensyn til barn. I mai 2023 kom rapporten fra det regjeringsoppnevnte Sending-utvalget, [«Investering i en felles fremtid. Et nytt rammeverk for utviklingspolitikken»](#).

I rapporten skrives det at **“Vi har nå et begrenset tidsvindu for å forebygge og håndtere klimaendringene som vil være avgjørende i kampen mot fattigdom og økende ulikhet”**

En oppskalering [av innsatsen] er samfunnsøkonomisk lønnsomt, fordi investeringer i å dempe klimaendringer og redusere konsekvensene av dem nå, er vesentlig billigere enn å håndtere dem når de allerede har slått inn. Den foreslåtte økningen er begrunnet i langsiktige,

opplyste egeninteresser. Den bør derfor heller ikke komme på bekostning av, men i tillegg til de midler Norge har forpliktet seg til å gi til fattigdomsreduksjon, bekjempe ulikhet og yte humanitær bistand i fattige land.»

Ett av tre barn lever i
områden med alvorlig
vannmangel.

Angola

© UNICEF/UNI336752/César

Barn og unge som flykter til Norge

VÅRT PARTI VIL

- > Enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år skal tas hånd om av barnevernet.
- > Innføre nasjonale retningslinjer og opprette kontrollorgan for oppfølging av enslige mindreårige asylsøkere og enslige mindreårige flyktninger i kommunene.
- > Sørge for lovmessige endringer som sikrer en grundigere vurdering av 'barnets beste', i tillegg til medvirkning fra barnet, i utvisningssaker og saker om familiegjenforening.
- > Barn mellom 16 og 18 år skal få permanente oppholdstillatelser for å unngå at de må leve en barndom i midlertidighet og uvisshet, som er skadelig for barns psykiske helse, utvikling og relasjon til lokalmiljøet.
- > Anbefalingene i Baumann-utredningen skal vedtas og implementeres.
- > Sikre at barn og unge lyttes til gjennom øremerket støtte til [plattformen U-report](#) på 4 MNOK
- > Barn og unge skal involveres i prosessen for nasjonal strategi/utredning.
- > Regulere kommunenes handlingsrom for bosetting av flyktninger gjennom kommuneloven for å sikre at barn ikke diskrimineres, trakasseres eller forskjellsbehandles på bakgrunn av etnisitet.

Noen barn er nødt til å flykte, enten alene eller sammen med sine foreldre. Krig, konflikt og klimaendringer fører til at stadig flere barn er nødt til å forlate en barndom i kjente omgivelser. Selve flukten kan være fysisk og psykisk utfordrende for et barn. I tillegg kan det oppstå utfordringer innad i familiene eller gruppene, og i de nye samfunnene de flytter til.

FNs barnekomité har i sin merknad til Norge i 2018 uttrykt bekymring om flere problemstillinger som gjelder barn på flukt, bl.a. at enslige mindreårige asylsøkere og barn mellom 15 og 18 år ikke mottar like god omsorg som barn under 15 år, og at barn som forsvinner fra mottak er særlig utsatt for trafficking og prostitusjon.

Alle barn har rett på beskyttelse når de har behov for det. Likevel vet vi at den beskyttelsen staten og kommunen gir ikke alltid holder samme kvalitet. Ved store migrasjonsstrømmer er det viktig at kommunene og andre offentlige organer får tilstrekkelig med økonomiske, menneskelige og materielle ressurser til å gi barn den beskyttelsen de har krav på. Det er også viktig å huske på at FNs barnekonvensjon gjelder alle barn som befinner seg i Norge, uavhengig av hvilken bakgrunn de har.

Med hilsen

Maria Greenberg Bergheim

Generalsekretær
UNICEF Norge

Kristin Oudmayer

Direktør for barns rettigheter
UNICEF Norge

Ved spørsmål ta kontakt med Sara Bondø, politisk rådgiver i
UNICEF Norge på e-post: sara.bondo@unicef.no eller
telefon: 944 21 938.

---

for hvert barn